

Elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumus – määritelmät, toimenpidetyypit, toimenpiteet ja mittarit

Määritelmät

Energiajäte: Energiajäte on kierrätykseen raaka-aineena kelpaamatonta jätettä, joka kerätään energiajätteenä ja toimitetaan polttoaineen valmistukseen tai suoraan hyödynnettäväksi energiana. Energiajätteelle ei ole olemassa virallista määritelmää. Yritys voi käyttää tässä oman alueensa/ jäteyhtiönsä käyttämää määritelmää.

Elintarvikejäte: Tässä sitoumuksessa elintarvikejätteellä tarkoitetaan elintarvikkeita, joista on tullut jätettä. Elintarvikejäte on käsitteenä laajempi kuin ruokahävikki. Elintarvikejäte sisältää sekä syömäkelvottoman (kuten luut ja hedelmien kuoret) ja syömäkelpoisen (ainakin alun perin) ruoan, mitä ei hyödynnetä ihmisravintona, rehuna tai muuna arvokomponenttina. (Lähde: Luke). Elintarvikejäte voi joissain yrityksissä olla lähes sama kuin lajitellun biojätteen määrä, jos biojäte lajitellaan hyvin eikä sinne lajitella esimerkiksi pehmopapereita. Yritys ilmoittaa elintarvikejätteen määrän laskien tai arvioimalla.

Jätteen kierrätys: Jätteen kierrätyksellä tarkoitetaan toimintaa, jossa jäte valmistetaan tuotteeksi, materiaaliksi tai aineeksi joko alkuperäiseen tai muuhun tarkoitukseen; jätteen kierrätyksenä ei pidetä jätteen hyödyntämistä energiana eikä jätteen valmistamista polttoaineeksi tai maantäyttöön käytettäväksi aineeksi. (Jätelaki 646/2011)

Jätteen kierrätysaste: Jätteen kierrätysasteella tarkoitetaan erikseen kerätyn ja kierrätetyn jätteen (ei energiajäte) määrää suhteessa yrityksen kokonaisjättemäärään (prosentteina massasta).

Kierrätettävä: Tuote, pakkaus tai niiden osa on kierrätettävä, kun se on lajiteltavissa tai eroteltavissa jätevirrasta olemassa olevien toimintamallien ja prosessien mukaisesti ja voidaan keräillä, prosessoida sekä palauttaa käyttöön raaka-aineena tai tuotteena. (mukailien ISO 18604:2013. Packaging and the environment — Material recycling)

Materiaalitehokkuus: Kilpailukykyisten tuotteiden ja palvelujen aikaansaaminen pienenevin materiaalipanosin siten, että haitalliset vaikutukset vähenevät elinkaaren aikana. Määritelmä korostaa materiaalitehokkuuden taustatekijöistä kilpailukykyä eli taloudellisia vaikutuksia. Materiaalitehokkuuden ydintä on vähemmästä enemmän ajattelu sekä tehostaminen jatkuvan parantamisen kautta. Massapohjainen vähemmästä enemmän ajattelu ei yksin riitä materiaalitehokkuusajattelun lähtökohdaksi, vaan samalla tulee varmistaa, että haitalliset vaikutukset vähenevät. Esimerkiksi kevyempään materiaaliin siirtyminen ei automaattisesti tarkoita parannusta. Huomioon otettavia vaikutuksia ovat taloudellisten vaikutusten ohella ainakin ympäristövaikutukset sekä luonnonvarojen kestävä käyttö. Materiaalitehokkuudessa elinkaariajattelua on hyvä soveltaa osaoptimoinnin välttämiseksi.

Ruokahävikki: Alun perin syömäkelpoinen ruoka, jota ei hyödynnetä ihmisravintona, rehuna tai muuna arvokomponenttina. (Lähde: Luke) Suomalaisessa ruokaketjussa muodostuvan ruokahävikin määrää arvioineissa Foodspill-hankkeessa rajaus tehtiin vältettävissä olevaan hävikkiin, jolloin tarkasteluun sisällytettiin kaikki poisheitetty ruoka tai raaka-aine, joka on ollut alun perin syötäväksi kelpaavaa. Foodspill-hankkeessa ruokahävikiksi määriteltiin myös eläinten rehuksi päätyvä ruoka, mutta ei syömäkelvottomia osia, kuten kuoria tai kahvinporoja.

Sekajäte: sekalainen yhdyskuntajäte, joka jää jäljelle, kun jätteestä on sen syntypaikalla kerätty erilleen jätelajeittain yksilöidyt jakeet (Jätelaki 646/2011). Sekajäte menee nykyisin pääosin energiahyötykäyttöön.

Toimenpidetyypit, toimenpiteet ja mittarit

TEEMA	TOIMENPIDETYYPI	TOIMENPIDE	MITTARIT (yksikkö)
1. Yritys tekee kehitystyötä olemassa olevien prosessiensa tai yhteistyökumppaneidensa prosessien materiaalitehokkuuden tilan selvittämiseksi sekä tehostamiseksi.	1. Prosessien materiaalitehokkuuden parantaminen	Elintarvikejättemäärän seurannan kehittäminen (sis. ruokahävikki) ja sen määrän vähentäminen	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Elintarvikejätteen vähenemä (t) Ruokahävikin vähenemä (t)
		Tuotannon sivujakeiden seuranta ja määrän vähentäminen	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Elintarvikejätteen vähenemä (t) Ruokahävikin vähenemä (t)
		Hävikin vähentäminen tuotannon suunnittelulla	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Elintarvikejätteen vähenemä (t) Ruokahävikin vähenemä (t)
		Pakkausmateriaalihävikin vähentäminen	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Energiajätteen vähenemä (t) Sekajätteen vähenemä (t) Muovin käytön vähenemä (t)
		Ruokahävikin määrän vähentäminen ruoanvalmistuksessa	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Elintarvikejätteen vähenemä (t) Ruokahävikin vähenemä (t)
		Ennustetarkkuuden parantaminen yhteistyössä arvoketjun toimijoiden kanssa	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Elintarvikejätteen vähenemä (t) Ruokahävikin vähenemä (t)
		Tuotantoprosessien materiaalitehokkuuden kehittäminen	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Elintarvikejätteen vähenemä (t)

			Ruokahävikin vähenemä (t)
		Osallistumme Luonnonvara-keskuksen kansallisiin elintarvikijätteen ja ruokahävikin seurantaan.	Toteutettu / ei toteutettu
1. Yritys tekee kehitystyötä olemassa olevien prosessiensa tai yhteistyökumppaneidensa prosessien materiaalitehokkuuden tilan selvittämiseksi sekä tehostamiseksi JA 3. Yritys luo uutta liiketoimintaa tai lisäarvoa sivuvirroista .	2. Ruokahävikin vähentäminen (toimitusketjussa)	Vaihtoehtoisten hinnoittelumallien hyödyntäminen hävikin ehkäisyssä	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Elintarvikijätteen vähenemä (t) Ruokahävikin vähenemä (t)
		Syömäkelpoisen ruokahävikin ohjaaminen ruoka-apuun	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Elintarvikijätteen vähenemä (t) Ruokahävikin vähenemä (t)
		Toimitusketjun hallinnan kehittäminen ja optimointi	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Elintarvikijätteen vähenemä (t) Ruokahävikin vähenemä (t)
2. Yritys ennaltaehkäisee ja vähentää elintarvikijätteen ja ruokahävikin määrää sekä parantaa materiaalitehokkuutta tuote- tai palvelusuunnittelun avulla omassa tai yhteistyökumppaneidensa toiminnassa.	3. Pakkausten materiaalitehokkuus	Materiaalitehokkuuden huomioiminen pakkauskehityksessä	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Ruokahävikin vähenemä (t) Energiajätteen vähenemä (t) Muovin käytön vähenemä (t)
		Materiaalitehokkuus ja muovin tai muun pakkausmateriaalin vähentäminen toimituseräpakkausissa	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Energiajätteen vähenemä (t) Muovin käytön vähenemä (t)
		Materiaalitehokkuus ja muovin tai muun pakkausmateriaalin vähentäminen tuotepakkauksissa	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Energiajätteen vähenemä (t) Muovin käytön vähenemä (t)

1. Yritys tekee kehitystyötä olemassa olevien prosessiensa tai yhteistyökumppaneidensa prosessien materiaalitehokkuuden tilan selvittämiseksi sekä tehostamiseksi.	4. Kierrätyksen lisääminen	Jätehuollon kehittäminen logistiikka- ja jakelukeskuksessa	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Energiajätteen vähenemä (t) Sekajätteen vähenemä (t)
		Jätehuollon kehittäminen tuotantolaitoksella	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Energiajätteen vähenemä (t) Sekajätteen vähenemä (t)
		Jätehuollon kehittäminen ravintoloissa	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Energiajätteen vähenemä (t) Sekajätteen vähenemä (t)
		Ekopisteverkoston ylläpito kuluttajien kierrätyksen edistämiseksi	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Energiajätteen vähenemä (t) Sekajätteen vähenemä (t)
		Kierrätysasteen kasvattaminen ja sen raportoinnin kehittäminen	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Energiajätteen vähenemä (t) Sekajätteen vähenemä (t)
		Muovijätteiden kierrättäminen materiaalihyötykäyttöön	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Energiajätteen vähenemä (t) Sekajätteen vähenemä (t) Muovin käytön vähenemä (t)
2. Yritys ennaltaehkäisee ja vähentää elintarvikejätteen ja ruokahävikin määrää sekä parantaa materiaalitehokkuutta tuote- tai palvelusuunnittelun avulla omassa tai	5. Non-food-tuotteiden materiaalivalinnat	Kierrätysraaka-aineen hyödyntäminen uusissa non-food tuotteissa	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Energiajätteen vähenemä (t) Sekajätteen vähenemä (t) Muovin käytön vähenemä (t)

yhteistyökumppaneidensa toiminnassa JA 3. Yritys luo uutta liiketoimintaa tai lisäarvoa sivuvirroista .			
2. Yritys ennaltaehkäisee ja vähentää elintarvikejätteen ja ruokahävikin määrää sekä parantaa materiaalitehokkuutta tuote- tai palvelusuunnittelun avulla omassa tai yhteistyökumppaneidensa toiminnassa	6. Pakkausten materiaalivalinnat	Uusiutuviista raaka-aineista valmistettujen pakkausten lisääminen pakkaamisessa	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Energiajätteen vähenemä (t) Sekajätteen vähenemä (t) Muovin käytön vähenemä (t)
		Uuden pakkausratkaisun käyttöönotto muovin vähentämiseksi	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Energiajätteen vähenemä (t) Muovin käytön vähenemä (t)
		Pakkausten kierrätettävyyden parantaminen	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Energiajätteen vähenemä (t) Sekajätteen vähenemä (t) Muovin käytön vähenemä (t)
4. Yritys lisää henkilöstönsä ja yhteistyökumppaneidensa valmiuksia parantaa ja kehittää toiminnan materiaalitehokkuutta.	7. Arvoketjuyhteistyön parantaminen	Materiaalitehokkuuden sekä arvoketjun kasvihuonekaasupäästöjen viestintä yhteistyössä arvoketjun toimijoiden kanssa.	Toteutettu/ei toteutettu Toteutettujen viestintätoimien määrä (kpl) Viestinnän tavoitavuusarvio (hlö)
		Osallistumme arvoketjun toimijoiden kanssa uusien pakkausinnovaatioiden kehittämiseen	Toteutettu/ei toteutettu

4. Yritys lisää henkilöstönsä ja yhteistyökumppaneidensa valmiuksia parantaa ja kehittää toiminnan materiaalitehokkuutta	8. Henkilöstön kouluttaminen materiaalitehokkuuden parantamisesta	Lisäämme henkilöstön osaamista kierrätyksen ja jätteiden lajittelun kehittämiseksi	Koulutukseen osallistuneiden määrä (hlö)
		Sitoutamme henkilöstön materiaalitehokkuuteen	Koulutukseen osallistuneiden määrä (hlö) Sitoutettujen henkilöiden määrä (hlö)
		Tarjoamme materiaalitehokkuuden/kiertotalouden verkkokoulutuksen henkilöstöllemme	Materiaalitehokkuuden parantamiseen liittyvien koulutusten määrä (kpl) Koulutukseen osallistuneiden määrä (hlö)
		Tiedotamme henkilöstöä materiaalitehokkuustoimistamme eri tiedotuskanavissa	Viestintäkertojen lukumäärä (kpl) Viestinnän tavoittavuusarvio (hlö)
5. Yritys parantaa tiedon tasoa materiaalitehokkuudesta.	9. Kuluttajaneuvonta tuotteisiin liittyvistä ympäristö- ja ilmastovaikutuksista	Viestimme kuluttajille käyttämistämme pakkauksista, niiden kierrätyksestä sekä niiden ympäristövaikutuksista	Toteutettu/ei toteutettu Viestinnän tavoittavuusarvio (hlö)
5. Yritys parantaa tiedon tasoa materiaalitehokkuudesta.	10. Kuluttajaviestinnän lisääminen ruokahävikin vähentämisen keinoista	Tarjoamme kuluttajille tietoa, neuvoja ja/tai opetusmateriaalia ruokahävikin vähentämisen keinoista	Toteutettu/ei toteutettu Viestinnän tavoittavuusarvio (hlö)
5. Yritys parantaa tiedon tasoa materiaalitehokkuudesta.	11. Materiaalitehokkuuden parantamismahdollisuuksien tunnistaminen	Teetämme materiaalikatselmuksen yhdelle tai useammalle tuotantolaitokselle	Toteutettu/ei toteutettu
		Toteutamme elinkaariarvioinnin toiminnastamme tunnistaksemme materiaalitehokkuuden parantamismahdollisuudet	Toteutettu/ei toteutettu
		Osallistumme tutkimuksiin ja selvityksiin	Toteutettu/ei toteutettu

		pakkausmateriaalien ja sivuja-keiden hyötykäytön edistämiseksi	
		Toteutamme sekajätteen koostumustutkimuksen	Toteutettu/ei toteutettu
5. Yritys parantaa tiedon tasoa materiaalitehokkuudesta.	12. Pakkausmerkintöjen parantaminen	Lisäämme kirjallisia lajitteluohjeita ja merkintöjä kuluttajapakkausiiimme pakkausten kierrätyksen helpottamiseksi	Tuotteiden määrä (kpl) Toteutettu/ei toteutettu
	13. Muovisten kertakäyttöpakkausten green deal <i>Muovisten kertakäyttöisten annospakkausten kulutuksen vähentämistä koskeva green deal -sopimuksen tarkempi sisältö ja määritelmät löytyvät sopimusdokumentista.</i>	a. kerää oman toimintansa osalta tarvittavia tietoja kunnianhimoisten omien määrällisten tavoitteiden asettamiseksi myöhemmin b. asettaa kunnianhimoiset omat (prosentti)tavoitteet muovisten kertakäyttöisten annospakkausten kulutuksen ja/tai pakkausten sisältämän muovin määrän vähentämiselle omassa toiminnassaan vuoden 2026 loppuun mennessä *** mittarit b5-b8 ovat käytävissä vain liityttäessä green deal-sopimukseen ja elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumukseen. Nämä mittarit ovat vapaaehtoisia ja raportoitavissa ei julkisena tietona.	a1 Lähtötason selvittäminen määrällisten mittarien lisäämiseksi sitoumukselle myöhemmin (toteutunut/ei toteutunut) b1 On vähentänyt muovisten kertakäyttöisten elintarvikepakkausten (kappalemääräistä) kulu- tusta vuoden 2026 loppuun mennessä, prosenttia verrattuna lähtötason tilanteeseen (%) b2 On vähentänyt muovisten kertakäyttöisten juo- mamukien (kappalemääräistä) kulutusta vuoden 2026 loppuun mennessä, prosenttia verrattuna lähtötason tilanteeseen (%) b3 On vähentänyt muovisten kertakäyttöisten elin- tarvikepakkausten sisältämän muovin määrää vuo- den 2026 loppuun mennessä, prosenttia verrat- tuna lähtötason tilanteeseen (%) b4 On vähentänyt muovisten kertakäyttöisten juo- mamukien sisältämän muovin määrää vuoden 2026 loppuun mennessä, prosenttia verrattuna lähtötason tilanteeseen (%) b5 On vähentänyt muovisten kertakäyttöisten

			elintarvikepakkausten (tonnimääräistä) kulutusta vuoden 2026 loppuun mennessä, tonnia verrattuna lähtötason tilanteeseen (t) ***
			b6 On vähentänyt muovisten kertakäyttöisten juomamukien (tonnimääräistä) kulutusta vuoden 2026 loppuun mennessä, tonnia verrattuna lähtötason tilanteeseen (t) ***
			b7 On vähentänyt muovisten kertakäyttöisten elintarvikepakkausten sisältämän muovin määrää vuoden 2026 loppuun mennessä, tonnia verrattuna lähtötason tilanteeseen (t) ***
			b8 On vähentänyt muovisten kertakäyttöisten juomamukien sisältämän muovin määrää vuoden 2026 loppuun mennessä, tonnia verrattuna lähtötason tilanteeseen (t) ***
		c. asettaa kunnianhimoiset omat (prosentti)tavoitteet tiettyjen tuoteryhmien pakkaamisessa käytettävien muovisten kertakäyttöisten annospakkausten kulutuksen vähentämiselle omassa toiminnassaan vuoden 2026 loppuun mennessä**	Mittarit päivitetään myöhemmin
		d. asettaa kunnianhimoiset omat tavoitteet helposti kierrätettävien uudelleenkäytettävien annospakkausten käytön lisäämiseksi omassa toiminnassaan vuoden 2026 loppuun mennessä	d1 Uudelleenkäytettävien elintarvikepakkausten osuus kaikista käytetyistä elintarvikepakkauksista, prosenttia vuoden 2026 loppuun mennessä (%)
			d2 Uudelleenkäytettävien juomamukien osuus kaikista käytetyistä juomamukeista, prosenttia vuoden 2026 loppuun mennessä (%)
			d3 On asettanut tavoitteet uudelleenkäytettävien

			elintarvikepakkausten käytön lisäämiseksi vuoden 2026 loppuun mennessä ja luonut edistystä seuraamaan oman mittarin (toteutunut/ei toteutunut)
			d4 On asettanut tavoitteet uudelleenkäytettävien juomamukien käytön lisäämiseksi vuoden 2026 loppuun mennessä ja luonut edistystä seuraamaan oman mittarin (toteutunut/ei toteutunut)
		e. kartoittaa vaihtoehtoja muovisille kertakäyttöisille annospakkauksille ja korvaa niitä mahdollisuuksien mukaan helposti kierrätettävillä uudelleenkäytettävillä annospakkauksilla ja/tai uudelleenkäytettävillä astioilla	e1 On kartoittanut vaihtoehtoja ja korvannut muovisia kertakäyttöisiä elintarvikepakkauksia uudelleenkäytettävillä pakkauksilla ja/tai astioilla (toteutunut/ei toteutunut)
			e2 On kartoittanut vaihtoehtoja ja korvannut muovisia kertakäyttöisiä juomamukeja uudelleenkäytettävillä vaihtoehdoilla (toteutunut/ei toteutunut)
		f. kartoittaa vaihtoehtoja muovisille kertakäyttöisille annospakkauksille ja korvaa niitä mahdollisuuksien mukaan helposti kierrätettävillä muovia sisältämättömillä kertakäyttöisillä annospakkauksilla	f1 On kartoittanut vaihtoehtoja ja korvannut muovisia kertakäyttöisiä elintarvikepakkauksia muovia sisältämättömillä kertakäyttöisillä pakkauksilla (toteutunut/ei toteutunut)
			f2 On kartoittanut vaihtoehtoja ja korvannut muovisia kertakäyttöisiä juomamukeja muovia sisältämättömillä kertakäyttöisillä mukeilla (toteutunut/ei toteutunut)
		g. kartoittaa helposti kierrätettäviä vähän muovia sisältäviä kertakäyttöisiä pakkausvaihtoehtoja ja hyödyntää niitä ja/tai keventää käyttämiään muovisia kertakäyttöisiä annospakkauksia vähentääkseen muovin määrää	g1 On kartoittanut vaihtoehtoja ja korvannut muovisia kertakäyttöisiä elintarvikepakkauksia vähän muovia sisältävillä kertakäyttöisillä pakkauksilla ja/tai keventänyt käyttämiään elintarvikepakkauksia (toteutunut/ei toteutunut)
			g2 On kartoittanut vaihtoehtoja ja korvannut muovisia kertakäyttöisiä juomamukeja vähän muovia sisältävillä kertakäyttöisillä mukeilla ja/tai

		käyttämissään pakkauksissa	keventänyt käyttämiään juomamukeja (toteutunut/ei toteutunut)
		h. tarjoaa asiakkaille helposti kierrätettävää uudelleenkäytettävää annospakkausta niille valmiille mukaan otettaville ruoka- ja juoma-annoksille, joiden pakkaamiseen soveltuva uudelleenkäytettävä vaihtoehto löytyy	h1 On tarjonnut aktiivisesti uudelleenkäytettävää elintarvikepakkausta ja juomamukia asiakkailleen aina kun se on mahdollista (toteutunut/ei toteutunut)
		i. tarjoaa kahvilassa/ravintolassa/kaupassa/toimistossa/toimipaikalla paikan päällä syötävän tai juotavan valmiin ruoka- ja juoma-annoksen uudelleenkäytettävistä astioista tai helposti kierrätettävistä uudelleenkäytettävistä annospakkauksista	i1 On tarjonnut paikan päällä syötävän tai juotavan valmiin ruoka- ja juoma-annoksen uudelleenkäytettävistä astioista tai elintarvikepakkauksista/juomamukeista aina kun se on mahdollista (toteutunut/ei toteutunut)
		j. antaa alennusta valmiista ruoka- ja juoma-annoksesta, joka nautitaan paikan päällä kahvilassa/ravintolassa/kaupassa uudelleenkäytettävästä astiasta tai helposti kierrätettävästä uudelleenkäytettävästä annospakkauksesta tai otetaan mukaan helposti kierrätettävässä uudelleenkäytettävässä annospakkauksessa	j1 On antanut alennusta valmiista ruoka- ja juoma-annoksesta, joka on myyty asiakkaalle uudelleenkäytettävissä astioissa tai elintarvikepakkauksissa/juomamukeissa paikan päällä syötäväksi tarjoiltuna (toteutunut/ei toteutunut)
			j2 On antanut alennusta valmiista ruoka-annoksesta, joka on myyty asiakkaalle uudelleenkäytettävään elintarvikepakkauksiin mukaan otettavaksi pakattuna (toteutunut/ei toteutunut)
			j3 On antanut alennusta valmiista juoma-annoksesta, joka on myyty asiakkaalle

			uudelleenkäytettäviin juomamukeihin mukaan otettavaksi pakattuna (toteutunut/ei toteutunut)
			j4 On muilla hinnoittelun keinoilla kannustanut asiakkaitaan ostamaan valmiit ruoka- ja juoma-annokset uudelleenkäytettävissä astioissa tai elintarvikepakkauksissa/juomamukeissa paikan päällä syötäväksi tarjoiltuna tai uudelleenkäytettäviin elintarvikepakkauksiin ja juomamukeihin mukaan otettavaksi pakattuna (toteutunut/ei toteutunut)
		k. asettaa erillisen maksun kaikille muovisille kertakäyttöisille annospakkauksille	k1 On asettanut erillisen maksun kaikille muovisille kertakäyttöisille elintarvikepakkauksille ja juomamukeille (toteutunut/ei toteutunut)
		l. kehittää uusia ratkaisuja, toimintamalleja, pakkauksia ja/tai pakkausmateriaaleja, joilla voidaan vähentää valmiiden ruoka- ja juoma-annosten pakkaamisessa käytetyn materiaalin kulutusta	l1 On kehittänyt (yksin tai yhteistyössä) uusia ratkaisuja, toimintamalleja, pakkauksia ja/tai pakkausmateriaaleja vähentääkseen pakkaamisessaan käytetyn materiaalin kulutusta (toteutunut/ei toteutunut)
		m. kehittää uusia ratkaisuja, toimintamalleja, pakkauksia ja/tai pakkausmateriaaleja, joilla voidaan korvata muovisia kertakäyttöisiä annospakkauksia ja ehkäistä kertakäyttöisten annospakkausten aiheuttamaa roskaamista	m1 On kehittänyt (yksin tai yhteistyössä) uusia ratkaisuja, toimintamalleja, pakkauksia ja/tai pakkausmateriaaleja korvaamaan muovisia kertakäyttöisiä elintarvikepakkauksia ja juomamukeja (toteutunut/ei toteutunut)
			m2 On rahoittanut ulkopuolisen toimijan tekemää uusien ratkaisujen, toimintamallien, pakkausten ja/tai pakkausmateriaalien kehitystyötä muovisten kertakäyttöisten elintarvikepakkausten ja juomamukien korvaamiseksi (pienet toimijat) (toteutunut/ei toteutunut)

		<p>n. kouluttaa henkilöstöään ottamaan käyttöön toimintamalleja, jotka vähentävät kertakäyttöisten annospakkausten turhaa kulu- tusta</p>	<p>n1 On järjestänyt koulutustilaisuuksia, joissa kannustetaan henkilöstöä ottamaan käyttöön toimintamalleja, jotka vähentävät kertakäyttöisten elintarvikepakkausten ja juomamukien turhaa kulu- tusta (toteutunut/ei toteutunut)</p> <p>n2 Henkilöstölle järjestettyjen koulutustilaisuuksien lukumäärä (kpl)</p> <p>n3 On valmistellut koulutusmateriaalia, jolla kannustetaan henkilöstöä ottamaan käyttöön toimintamalleja, jotka vähentävät kertakäyttöisten elintarvikepakkausten ja juomamukien turhaa kulu- tusta (toteutunut/ei toteutunut)</p> <p>n4 On muilla tavoin kannustanut henkilöstöään ottamaan käyttöön toimintamalleja, jotka vähentävät kertakäyttöisten elintarvikepakkausten ja juomamukien turhaa kulu- tusta (toteutunut/ei toteutunut)</p>
		<p>o. kouluttaa henkilöstöään muovisten kertakäyttöisten annospakkausten ympäristö- vaikutuksista ja vaihtoehtoisista ratkaisuksista niiden kulu- tuksen ja ympäristöhaittojen vähentämiseksi</p>	<p>o1 On järjestänyt koulutustilaisuuksia, joissa kerrotaan muovisten kertakäyttöisten elintarvikepak- kausten ja juomamukien ympäristövaikutuksista ja vaihtoehtoisista ratkaisuksista niiden kulutuksen ja ympäristöhaittojen vähentämiseksi (toteutunut/ei toteutunut)</p> <p>o2 Henkilöstölle järjestettyjen koulutustilaisuuksien lukumäärä (kpl)</p> <p>o3 On valmistellut koulutusmateriaalia, jolla kerrotaan muovisten kertakäyttöisten elintarvikepak- kausten ja juomamukien ympäristövaikutuksista ja vaihtoehtoisista ratkaisuksista niiden kulutuksen ja ympäristöhaittojen vähentämiseksi (toteutunut/ei toteutunut)</p>

		<p>p. viestii asiakkailleen (kuluttajille) muovisten kertakäyttöisten annospakkausten ympäristövaikutuksista ja vaihtoehtoisista ratkaisuista niiden kulutuksen ja ympäristöhaittojen vähentämiseksi, sekä tavoista ehkäistä kertakäyttöisistä annospakkausista syntyvää roskaamista</p>	<p>p1 On järjestänyt asiakkailleen suunnattuja viestintäkampanjoita vähentääkseen muovisten kertakäyttöisten elintarvikepakkausten ja juomamukien kulutusta ja niistä aiheutuvia ympäristöhaittoja, sekä kertakäyttöpakkausten aiheuttamaa roskaamista (toteutunut/ei toteutunut)</p> <p>p2 On järjestänyt asiakkailleen suunnattuja tempauksia vähentääkseen muovisten kertakäyttöisten elintarvikepakkausten ja juomamukien kulutusta ja niistä aiheutuvia ympäristöhaittoja, sekä kertakäyttöpakkausten aiheuttamaa roskaamista (toteutunut/ei toteutunut)</p> <p>p3 On viestinyt asiakkailleen aktiivisesti ostotapah-tuman yhteydessä muovisten kertakäyttöisten elintarvikepakkausten ja juomamukien ympäristövaikutuksista, sekä tavoista vähentää ympäristöhaittoja ja kertakäyttöpakkausten aiheuttamaa roskaamista (toteutunut/ei toteutunut)</p>
		<p>q. muut toimenpiteet</p>	<p>Itse määritellyt mittarit (määrä tai toteutunut/ei toteutunut)</p>
	<p>14. Muu, mikä?</p>	<p>Arvoketjun kasviuonekaasupäästöjen vähentäminen</p>	<p>Kustannussäästöt (€) Kasviuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Toteutettu/ei toteutettu</p>